

Oro och rädsla för att möta stora rovdjur i naturen

Oro och rädsla för att möta stora rovdjur som björn och varg i naturen är en särskild sorts djurrädsla. Denna rädsla kännetecknas av a) känslan av att vara rädd för att möta eller bli angripen av ett rovdjur i naturen, b) aktivt undvikande av situationer eller platser som skulle kunna innebära ett möte med rovdjuret, och ibland c) kroppsliga förändringar t ex i hjärtslagsfrekvens och d) försämrad förmåga att utföra tankekrävande uppgifter. Dessa effekter är relativt svaga i jämförelse med andra mer kända djurrädslor som spindel- och ormrädsla. Det finns inget direkt samband mellan att känna oro och rädsla för att möta rovdjur och att generellt ha lätt för att oro sig över saker.

Kunskapen om vilka tankar som har betydelse för oron och rädslan har gjort det möjligt att inom forskningen utveckla och utvärdera effekter av olika aktiviteter som kan ge stöd till människor att hantera sina känslor av oro och rädsla. Deltagande i sådana aktiviteter måste alltid bygga på frivillighet och människors egen motivation att hantera sin oro och rädsla. Det är inget som kan påtvingas utifrån. Aktiviteterna behöver bidra till att människor kan börja tänka på ett nytt sätt om hur det skulle vara att möta en björn eller en varg i naturen.

Hur en person tänker kring ett möte med björn eller varg spe-

POPULÄR- VETENSKAPLIG SAMMANFATTNING:

Vad vet vi från forskningen
och vad kan förvaltande
myndigheter göra?

lar roll för den upplevda känslan av oro och rädsla. Tankar om att rovdjuret är farligt, att det är svårt eller omöjligt att kunna förutsäga vad djuret kommer att göra om det möter en människa skapar starkare oro och rädsla för både björn och varg. Även osäkerhet kring hur personen själv kommer att reagera om det djur personen är rädd för plötsligt dyker upp, skapar starkare oro och rädsla för både björn och varg. Dessutom tycks bristande tillit till företrädare för förvaltande myndigheter ha ett samband med känslan av oro och rädsla för varg.

Förvaltande myndigheter och rovdjurscenter kan erbjuda tillgång till informationsmöten om björn eller varg och guidade vandringar i områden och terräng där björnar lever, för att ge människor bättre förutsättningar att hantera sin oro och rädsla. Även möjlighet att besöka en rovdjursutställning kan vara till hjälp. Däremot tycks inte tillgång till ljudskrämma att använda vid ett oönskat möte med varg bidra till någon förändring av hur människor tänker kring ett möte med varg eller oro och rädsla.

Oavsett vilken av aktiviteterna som erbjuds är det viktigt att den kunskap om rovdjuren som förmedlas kopplar till de tankar människor har om ett möte med rovdjuret i naturen. Föredragshållaren eller guiden bör berätta vad som är lämpligt beteende för att undvika rovdjuret och visa hur människor bör bete sig vid ett eventuellt möte med rovdjuret. Det är också bra om deltagarna får se eller ännu hellre besöka den typ av terräng som rovdjuret föredrar att röra sig i. Föredragshållare eller guide behöver dessutom skapa tillit till sin kompetens och ge deltagarna möjlighet att samtala.

En stor del av den befintliga kunskapen om människa och rovdjur är begränsad till människors attityder till rovdjuren. Kunskapen om oro och rädsla för stora rovdjur och om förvaltande myndigheters åtgärder bidrar till minskad oro och rädsla är även internationellt fortfarande ytterst begränsad. Dessa studier är gjorda av en forskargrupp med kompetens inom miljöpsykologi, emotionspsykologi, ekologi och viltbiologi som särskilt har fokuserat på oro och rädsla för björn och varg. Forskargruppen har också tillsammans med förvaltande myndigheter och rovdjurscenter i Sverige och Norge arbetat med att utveckla och utvärdera olika metoder som kan bidra till att människor kan hantera sin oro och rädsla på ett sådant sätt att den inte begränsar dem i deras vardag.